

Deskresearch Mantelzorg

In het kader van het project RAAK Ontwerpen voor Zorgverleners

Auteurs:

Leontine Voerman; stagiaire lectoraat Industrial Design (Saxion)

Richard Evering, MSc.; docent/onderzoeker lectoraat Technologie in Zorg en Welzijn (Saxion)

Ing. Karin Overbeek; projectleider en onderzoeker lectoraat Industrial Design (Saxion)

Betrokken lectoren:

Ir. Karin van Beurden; lector Product Design (Saxion)

Dr. C.G.M.H. Willems; lector Technologie in Zorg en Welzijn (Saxion)

Versie 0.3 (tussenresultaat van subproject 'Verkennen doelgroep mantelzorgers')

Juni 2012

Dit werkdocument is gerealiseerd in het kader van het project "Ontwerpen voor Zorgverleners", gesubsidieerd door RAAK SIA (Stichting Innovatie Alliantie).

Projectpartners

Kom verder. Saxion.

saxion.nl/designentechnologie

Inhoud

1. Wat zijn kenmerken van deze doelgroep?.....	4
1.1 Wie zijn mantelzorgers?	4
1.2 Mantelzorg in cijfers.....	4
1.3 De mantelzorg door de jaren heen	5
1.4 Relatie tussen hulpbehoevenden en de mantelzorg	5
1.5 Motieven mantelzorg	6
1.6 Mantelzorg en werk	7
1.7 Mantelzorg overbelast.....	8
Culturele invloed op de mantelzorg	9
1.8 Nederlandse mantelzorg per regio	9
1.9 Jonge mantelzorgers	11
1.10 Samenvatting	11
2. Hoe ziet de zorgsituatie bij de verzorgde eruit?	14
3. Welke problemen ondervinden mantelzorgers?	15
3.1 Mantelzorgers en geld.....	15
3.2 Mantelzorgers en werk.....	16
4. Welke wensen en behoeften hebben mantelzorgers?.....	18
4.1 Zorg-voor-jezelf-dagen.....	18
4.2 Internet	18
4.3 Onderwijs	19
4.4 Mantelzorgmakelaar	19
4.5 Andere informatiebronnen	19
4.6 Samenvatting.....	20
5. Welke wensen en behoeften hebben mantelzorgers ten aanzien van producten en technologie die beschikbaar zijn via de thuiszorgwinkel/uitleen/zorgverzekering?	21
6. Met welke producten heeft de mantelzorg te maken tijdens de mantelzorg?	22
Samenvatting	22
7. Wat kan bijdragen aan het verlichten en vereenvoudigen van de werkzaamheden van de mantelzorg?	23
7.1 Technologieën.....	23
7.2 Mantelzorgpas.....	23

Peter, 25 December 2010, <i>Themabijeenkomst Zorgrobotica: meer autonomie voor patiënt en meer tijd voor zorgverlener</i>	24
8. Hoe zal deze doelgroep mantelzorgers (kenmerken) veranderen in de aankomende 15 jaar?.....	25
8.1 De toekomst van de mantelzorg	25
8.2 Social Media	26
8.3 Mantelzorg in de CAO	26
8.4 Mantelzorg in de media.....	27
8.5 Samenvatting.....	27
9. Welke trends en oplossingen zijn te vinden in het buitenland?	29
9.1 Thuiszorg	29
9.2 Hulpmiddelen.....	29
9.3 Mantelzorg in Europese landen	31
9.4 Mantelzorg in niet Europese landen	35
Peter Vogt <i>take care of loved ones or yourself with the FMLA</i>	36
Caring today	36
10. Is de doelgroep te vatten in een aantal kenmerkende persona's?	38
11. Welke geldstromen & wetten zijn er met betrekking tot mantelzorg?.....	39
11.1 Mantelzorg en geld	39
11.2 Welke zorg valt waaronder?	40
12. Bestaande (ontwerp)tools voor de doelgroep mantelzorgers	41
12.1 Mantelscan	41

1. Wat zijn kenmerken van deze doelgroep?

Hulpmiddelen in de thuiszorg worden gebruikt door zorgverleners, de doelgroep in het totale RAAK project. Naast de professionele zorgverlener bestaat de doelgroep ook uit mantelzorgers. Mantelzorgers verlenen 60% tot 80% van de totale zorg in Nederland. *[Bron ZonMw,2011]* Om een goed beeld te krijgen van de mantelzorg wordt in dit hoofdstuk een aantal kenmerken van de mantelzorg op een rij gezet. Hierin komt naar voren wat mantelzorg precies inhoudt, hoeveel mantelzorgers er zijn in Nederland, hoe de mantelzorgers zich hebben ontwikkeld door de jaren heen, wat de relatie is tussen mantelzorg en zorgbehoevende, het werk en mantelzorg en de overbelasting van mantelzorgers.

1.1 Wie zijn mantelzorgers?

Een mantelzorgverlener zorgt onbetaald voor een langdurige periode voor een hulpbehoevend familielid, vriend of kennis. Bij zorg van meer dan 8 uur per week en/of langer dan 3 maanden spreekt men van mantelzorg (definitie volgens de Nationale Raad voor de Volksgezondheid). Hierbij kan gedacht worden aan zorgen voor een ouder, kind, ander familielid, buurvrouw of vriend.

1.2 Mantelzorg in cijfers

Mantelzorg heeft altijd al bestaan, maar pas sinds de jaren '70 is het een officieel begrip. Sinds de jaren '70 ziet men de voordelen van het stimuleren van mantelzorg. Als mensen voor elkaar zorgen hoeft er minder professionele hulp te worden ingeschakeld. Het Sociaal en Cultureel Planbureau heeft in 2010 een onderzoek gedaan naar mantelzorgers. Dit is het meest recente onderzoek geweest met betrekking tot de mantelzorg. Hieruit kwamen de volgende cijfers:

- 3,5 miljoen Nederlanders van 18 jaar en ouder verlenen mantelzorg.
- Ruim 2,3 miljoen mensen geven langer dan 3 maanden hulp.
- 1,4 miljoen mensen verlenen meer dan 8 uur per week zorg.
- 2,6 miljoen mensen geven meer dan 8 uur per week en/of langer dan 3 maanden hulp. (=20% van de volwassen bevolking)
- 1,1 miljoen mantelzorgers geven zowel intensieve als langdurige hulp.
- 60 tot 80% van de zorg wordt gegeven door mantelzorgers, als dit uitbetaald zou worden zou dit 3 tot 7 miljard euro per jaar kosten.

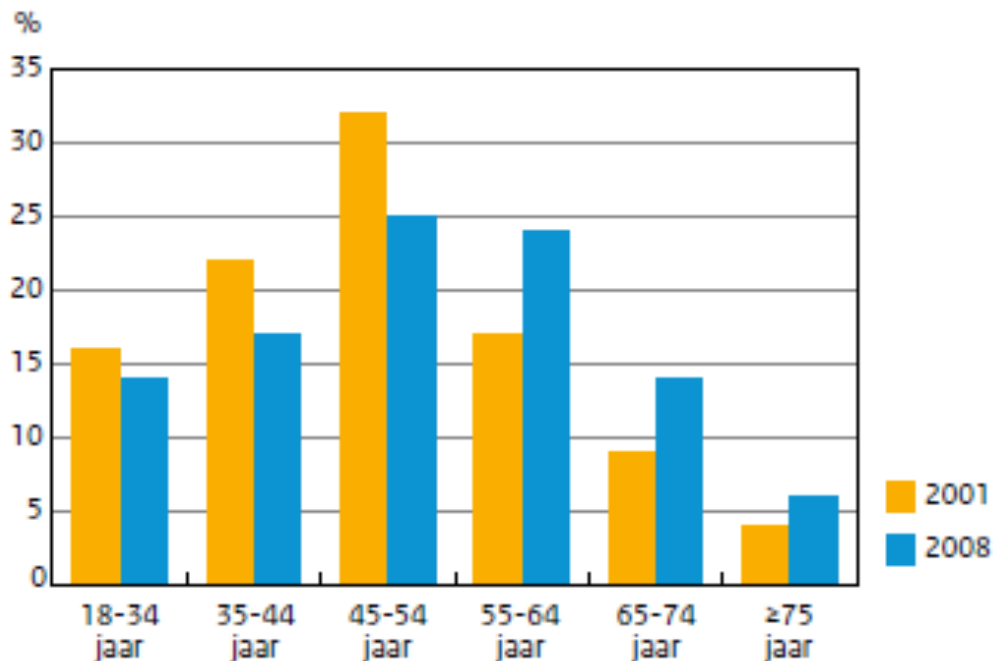
Niet alleen hoeft er minder professionele zorg te worden geboden, ook kunnen mensen langer thuis blijven wonen. Uit onderzoek is gebleken dat bij dementerende mensen een opname in verzorgingshuis met 3,7 maanden kan worden uitgesteld door de mantelzorg.

[Bron ZonMw,2011]

1.3 De mantelzorg door de jaren heen

In 2001 en 2008 is er grootschalig onderzoek gedaan naar de mantelzorg. Een vergelijking tussen deze uitslagen geeft een goed beeld hoe de mantelzorg zich ontwikkelt in grootte, leeftijd van de mantelzorgers en geslacht van de mantelzorgers.

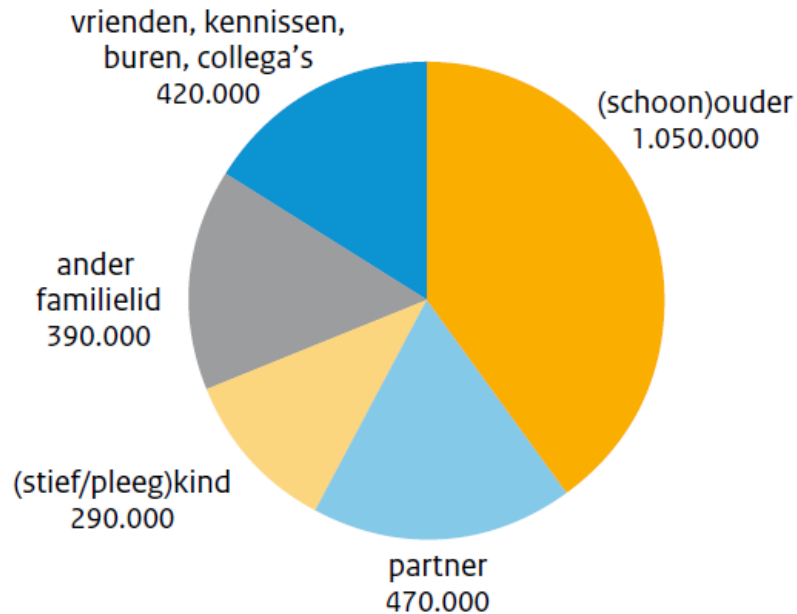
Het aantal mantelzorgers in Nederland in 2001 was 3,7 miljoen, het aantal mantelzorgers in 2008 3,5 miljoen. De verhouding man/vrouw bij mantelzorgers is door de jaren heen vrijwel onveranderd; 60% is vrouwelijk en 40% mannelijk. Er is wel een duidelijke verschuiving in de leeftijd van de mantelzorgers. In 2001 was de grootste groep in de leeftijdsklasse 45-54 jaar. In 2008 was de grootste groep mantelzorgers in de leeftijdsklasse 55-64 jaar. Er is dus een stijging waarneembaar bij oudere mantelzorgers. In 2001 was 13% van de mantelzorgers 65 jaar of ouder; dit is in 2008 gestegen naar 20%. Jongere mantelzorgers zijn juist gedaald in percentage. In 2001 was het aandeel jonge mantelzorgers 16% en in 2008 14%. In grafiek 1 is de verdeling in leeftijd van mantelzorgers te zien in 2001 en 2008. [Bron: Oudijk. 2010]

Grafiek 1: Mantelzorgers in leeftijdscategorieën. (Bron: SCP (Mantelzorg 2001); CBS (I'H'08) SCP-bewerking) [Bron: Oudijk. 2010]

1.4 Relatie tussen hulpbehoevenden en de mantelzorg

Er zijn vele verschillende relaties tussen mantelzorgers en hulpbehoevenden. De mantelzorgers kan bijvoorbeeld zorgen voor een buurvrouw of buurman, een echtgenoot/echtgenote, een kind, een ouder of schoonouder. In 2008 verzorgt 40% van de mantelzorgers een (schoon)ouder, dit is ruim 1 miljoen mantelzorgers. 18% van de mantelzorgers zorgt voor een partner en 11% voor hun kind. Verder verleent 15% zorg aan een ander familielid en 17% aan kennissen of vrienden. De verdeling in relatie is te zien in grafiek 2. [Bron: Oudijk. 2010]

Grafiek 2: Relatie hulpbehoevenden en mantelzorgers. (Bron: CBS (Ih'o8) SCP-bewerking) [Bron: Oudijk. 2010]

Er is een verschil tussen mannelijke en vrouwelijke mantelzorgers wat betreft de relatie met de hulpbehoevende. Mannelijke partners zorgen vooral voor de partner (24%), slechts 13% van de vrouwelijke mantelzorgers zorgen voor hun partner. Vrouwen geven echter vaker hulp aan (schoon)ouders, kinderen en andere familieleden. Ook ouderen geven vaker hulp aan de partner dan aan de andere relatie categorieën, terwijl mantelzorgers onder de 35 jaar vaker zorg bieden aan een ander soort familielid. [Bron: Oudijk. 2010]

1.5 Motieven mantelzorg

Mantelzorg verlenen is voor veel mensen een vanzelfsprekende taak. Veel mantelzorgers vinden dat het geen keuze is om mantelzorg te zijn maar dat het je overkomt, je doet het gewoon. In tabel 1 staat een overzicht van de verschillende motieven van mantelzorgers in verhouding met de relatie die zij hebben met de hulpbehoevende.

uit de tabel blijkt dat de meeste ondervraagden mantelzorg verlenen aan hun partner. De belangrijkste reden die wordt genoemd voor het geven van mantelzorg is: ik deed het uit liefde en genegenheid.

motieven	als reden genoemd					als belangrijkste reden genoemd				
	partner	familie in de 1 ^e graad		rest		totaal	partner	familie in de 1 ^e graad		rest
ik deed het uit liefde en genegenheid	97	95	91	94	sign. ^a	47	32	23	32	
ik vond het vanzelfsprekend om te doen	92	95	94	94	n.s.	27	30	38	32	
ik vond het (niet meer dan) mijn plicht	91	92	86	91	sign.	9	17	6	13	
ik heb altijd een goede relatie met hulpbehoevende gehad, dus had ik het er wel voor over de hulpbehoevende wilde niet worden opgenomen in een woonvoorziening of een tehuis	93	90	87	90	n.s.	2	5	13	6	
de hulpbehoevende zou als het mij zou overkomen, ook hebben geholpen	46	43	45	44	n.s.	4	4	2	3	
er was niemand anders beschikbaar	72	51	47	53	sign.	4	2	3	2	
er was geen plaats in een woonvoorziening of tehuis	41	48	58	49	sign.	2	2	2	2	
ik putte veel voldoening uit de zorg	8	19	19	18	sign.	1	1	3	2	
ik wilde niet dat de hulpbehoevende in een woonvoorziening of tehuis werd opgenomen	74	75	79	76	n.s.	0	0	4	2	
de hulpbehoevende wilde het liefst door mij worden geholpen	48	39	41	41	n.s.	1	2	1	2	
ik wilde geen conflict met de hulpbehoevende	86	60	64	64	sign.	2	1	2	1	
er was niet voldoende thuiszorg beschikbaar	13	12	8	11	n.s.	1	2	0	1	
ik wilde door het helpen onze relatie verbeteren	31	31	36	32	n.s.	0	1	2	1	
	28	17	22	20	sign.	0	0	1	1	
(n)	(115)	(585)	(229)	(931)		(127)	(607)	(250)	(984)	

Tabel 1: Motieven mantelzorgers in verhouding met relatie met de hulpbehoevende.
(Bron: SCP (mantelzorg 2001) in [Bron: Timmermans, 2003])

1.6 Mantelzorg en werk

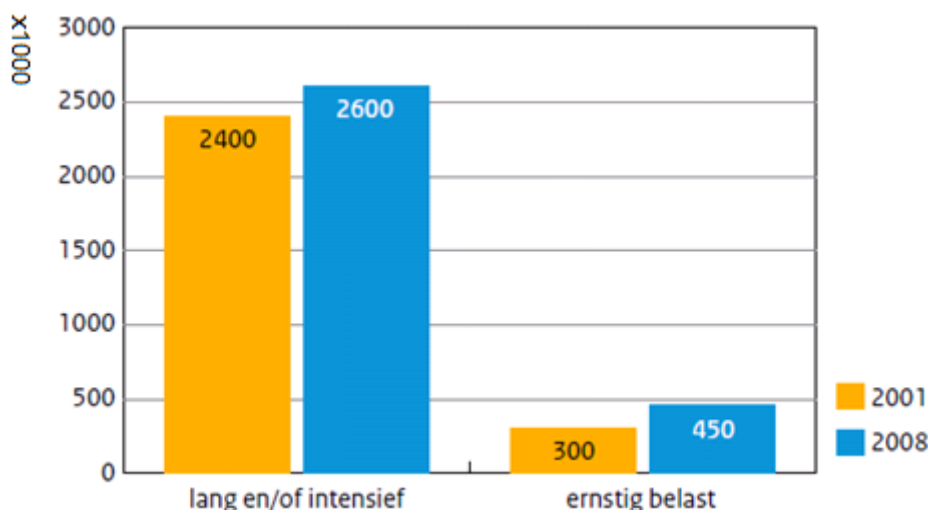
Mantelzorg en fulltime werken is lastig te combineren. Toch werken veel mantelzorgers naast hun zorgtaken, vaak zijn zij de kostwinner binnen het gezin als degene die zij verzorgen binnen het gezin niet meer kan werken. Van de

Nederlandse bevolking tussen 18- en 65 jaar werkt 77% voor minimaal 1 uur per week, terwijl bij mantelzorgers dit percentage iets lager ligt op 71%. Dit verschil wordt ook veroorzaakt door het feit dat het merendeel van de mantelzorgers 55+ is en een deel van deze groep niet (meer) werkt. 80% van de mannelijke mantelzorgers heeft betaald werk tegenover 66% van de vrouwelijke mantelzorgers. Vergeleken met de algemene bevolking, werken mantelzorgers gemiddeld minder uren per week. Zo heeft 50% van de werkende vrouwen over het algemeen een baan van minimaal 28 uur en is dat bij vrouwelijke mantelzorgers maar 45%. [Bron: Oudijk. 2010]

Bij een bijeenkomst, georganiseerd door o.a. de kamer van koophandel, met als onderwerp mantelzorg en werk (22 maart 2012), spraken de bedrijven Unipro en Microsoft over hoe zij omgaan met werknemers die mantelzorg taken hebben. Bij Microsoft vinden ze het belangrijk dat mantelzorg bespreekbaar wordt gemaakt, wanneer duidelijk is dat iemand mantelzorg verleend wordt er gezocht naar een gepaste oplossing, zodat de werknemer wel kan blijven werken, maar niet overbelast raakt. Een oplossing hiervoor is het nieuwe werken. Dit is een manier van werken die voor organisaties flexibeler en productiever is en voor medewerkers leuker en inspirerender. [bron: <http://www.microsoft.com/netherlands/het-nieuwe-werken>] Bij Unipro vindt men het belangrijk dat er een goede verhouding is tussen werk en privé. Zij zorgen ervoor dat werknemers zich op hun gemak voelen en dat mantelzorg bespreekbaar wordt. Ook geven zij leidinggevend een cursus in hoe ze de signalen van mantelzorgers kunnen opvangen en wat ze daar vervolgens mee moeten doen.

1.7 Mantelzorg overbelast

Mantelzorg geven is een dankbare maar ook zware taak. In de periode van 2001 tot 2008 is het aantal mantelzorgers vrijwel gelijk gebleven, maar er is een flinke stijging in het verlenen van langere en intensievere zorg. In 2001 gaven 750.000 mantelzorgers langere en intensievere zorg wat in 2008 is gestegen naar 1,1 miljoen. Door de zwaardere zorg is er een grotere kans op overbelasting. Deze overbelasting kan zowel mentaal als fysiek zijn. Mensen hebben minder tijd voor vrije tijd en worden daarom mentaal zwaarder belast wat kans geeft op bijvoorbeeld een burn out. Maar ook is er een grotere kans op fysieke klachten zoals rugklachten. Het aantal overbelaste mantelzorgers is in deze periode dan ook gestegen van 300.000 naar 450.000 mantelzorgers. Mantelzorgers vinden het vaak moeilijk de zorg over te dragen en raken daardoor overbelast. Risicogroepen zijn volgens onderzoek jonge mantelzorgers (12-18 jaar), allochtone mantelzorgers, werkende mantelzorgers en mantelzorgers van mensen met dementie, hersenletsel of psychiatrische aandoening. In grafiek 3 is de stijging in overbelasting weergegeven. [Bron: Oudijk. 2010 & Bijlage Oudijk. 2010]

Grafiek 3: Mantelzorgers overbelast. (Bron: SCP (Mantelzorg 2001); CBS (IH'08) SCP-bewerking)
[Bron: Oudijk. 2010]

Culturele invloed op de mantelzorg

Over het geheel gezien zijn er vrij weinig niet-westerse migranten mantelzorgers. Een mogelijke oorzaak die genoemd wordt is dat er bij de niet-westerse migranten vaak weinig ouderen zijn, hierdoor is er minder behoefte aan mantelzorg. Daarnaast verschilt het per cultuur wat er onder mantelzorg verstaan wordt.

	mantelzorgers	totale bevolking
Nederlandse autochtoon	84	81
westerse migrant	9	9
niet-westerse migrant ^a	7	11

a De categorie niet-westerse migranten bestaat uit: Turken, Marokkanen, Surinamers en mensen uit overige niet-westerse landen en omvat ook de kinderen/nakomelingen.

Bron: CBS (IH'08) SCP-bewerking

[bron: mantelzorg uit de doeken, Oudijk/ de Boer / Woittiez / Timmermans / de Klerk]

1.8 Nederlandse mantelzorg per regio

Naast de verschillen die per cultuur te zien zijn, zijn er in Nederland ook per regio verschillen te zien wat betreft de mantelzorg. Zo zijn in de provincie Zuid-Holland de meeste mantelzorgers te vinden en in Zeeland juist het minst aantal mantelzorgers. Dit geeft echter een vertekend beeld, want het aantal mantelzorgers is niet vergeleken met het aantal inwoners van de provincie. Van alle mantelzorgers in Nederland hebben de meesten een belasting van meer dan 8 uur per week en/of meer dan 3 maanden, dit zijn er 2.674.000. Ook komt uit het onderzoek van CBS in 2008 dat de meeste mantelzorgers zich in een sterk stedelijke woongemeente bevinden, 988.000 mantelzorgers.

Aantal mantelzorgers van 18 jaar of ouder naar duur en intensiteit per provincie en stedelijkheid van woongemeente in 2008 (in aantallen x 1000, n=6135)

Provincie	Aantal mantelzorgers	Meer dan 8 uur per week	Meer dan 3 maanden	Meer dan 8 uur per week en/of meer dan 3 maanden	Meer dan 8 uur per week en meer dan 3 maanden
Groningen	117	43	74	85	31
Friesland	142	69	97	110	55
Drenthe	101	32	69	74	27
Overijssel	251	94	174	195	74
Gelderland	384	161	263	303	121
Utrecht	259	102	167	193	76
Noord-Holland	569	234	376	426	184
Zuid-Holland	707	288	460	533	215
Zeeland	82	36	65	72	29
Noord-Brabant	507	221	354	403	173
Limburg	241	107	167	185	89
Flevoland	91	43	60	68	35
Woongemeente					
zeer sterk stedelijk	585	239	368	425	181
sterk stedelijk	988	428	664	764	327
matig stedelijk	714	290	477	540	228
weinig stedelijk	733	304	514	576	242
niet stedelijk	429	169	303	341	131
Totaal Nederland	3.451	1.430	2.326	2.647	1.109

Bron: CBS (IH08); SCP bewerking

tabel 2 [bron:bijlage mantelzorg uit de doeken]

Ook is er onderzoek gedaan naar de verhouding man/vrouw onder de mantelzorgers per provincie. Hier uit is gebleken dat elke provincie rond de landelijk gemiddelde verhouding ligt van man: 40% vrouw: 60% zie tabel.

Geslacht van mantelzorgers ouder dan 18 jaar die langdurige en/of intensief hulp geven, naar provincie en stedelijkheid van woongemeente (horizontaal gepercenteerd, n=4.905)

Provincie	man	Vrouw
Groningen	42	58
Friesland	37	63
Drenthe	37	63
Overijssel	43	57
Gelderland	38	62
Utrecht	40	60
Noord-Holland	39	61
Zuid-Holland	39	61
Zeeland	45	54
Noord-Brabant	38	62
Limburg	45	55
Flevoland	41	59
Woongemeente		
zeer sterk stedelijk	40	60
sterk stedelijk	39	61
matig stedelijk	40	60
weinig stedelijk	41	59
niet stedelijk	39	61
Nederland	40	60

Bron: CBS (IH08); SCP bewerking

tabel 3 [bron:bijlage mantelzorg uit de doeken]

1.9 Jonge mantelzorgers

Hoewel het in onderzoeken vaak gaat om mantelzorgers vanaf 18 jaar zijn er ook veel jongeren die de taak van mantelzorger op zich nemen. Dit is in deze categorie, misschien wel meer dan in elke andere categorie, niet een keuze. Sommige kinderen weten niet anders, bijvoorbeeld omdat er in het gezin een broertje of zusje is met een aangeboren handicap. Hierbij helpen de kinderen mee met de verzorging van het broertje of zusje met een beperking.

Ook komt het voor dat kinderen zorg dragen voor hun ouders. Dit kan komen door een fysieke beperking van een ouder, maar ook doordat de ouder een psychische aandoening heeft, of verslaafd is. Veel mensen denken bij mantelzorgers niet direct aan kinderen en jongeren, toch is 1 op de 10 jongeren mantelzorger. Ook voor jonge mantelzorgers zijn er door het jaar heen verschillende activiteiten, zo worden er leuke spelletjes middagen georganiseerd voor de hele jonge mantelzorgers en is er mogelijkheid om te praten over de thuissituatie. [bron: <http://www.versawelzijn.nl/html/index.php?sitedeelID=12>]

1.10 Samenvatting

Een mantelzorger zorgt onbetaald voor een langdurige periode voor een hulpbehoevend familielid, vriend of kennis. Dit houdt in dat de mantelzorger voor meer dan 8 uur per week en/of langer dan 3 maanden mantelzorg verleent. In

Nederland zijn er 3,5 miljoen mensen van boven de 18 jaar mantelzorg. De mantelzorgers verlenen samen 60% tot 80% van de totale zorg in Nederland. Dit zorgt ervoor dat mensen langer thuis kunnen blijven en er minder professionele hulp geboden hoeft te worden. De mantelzorgers zijn door de jaren heen (2001-2008) weinig veranderd, wel is er een verschuiving in de leeftijd van de mantelzorg. De mantelzorgers worden gemiddeld ouder. Er wordt het meest gezorgd voor een ouder of schoonouder door de mantelzorgers. Mannen zorgen vaak voor hun partner terwijl vrouwen vaak voor (schoon)ouders zorgen. De meeste mantelzorgers werken naast hun werktaken, 80% van de mannelijke mantelzorgers tegenover 66% van de mantelzorgers. Doordat de zorg intensiever en langer is geworden is er meer kans op overbelasting bij de mantelzorgers.

Bron	Pag.	Onderwerpen
http://www.mezzo.nl/definitie_mantelzorg		Defenitie van mantelzorg
Signalement Mantelzorg (September 2011) <i>Naar een gecoördineerd programma mantelzorg</i> . Den Haag: ZonMW. http://www.zonmw.nl/nl/	6-7	Economische en maatschappelijke waarde mantelzorg. Samenstelling mantelzorgers, verhouding mantelzorg tot totale zorg, (cijfers van sociaal cultureel plan bureau uit 2010)
Well, van C. (2002) <i>Dat doe je gewoon... Portretten van mantelzorgers</i> . Leusden: de Tijdstroom uitgeverij BV	11-147	Portretten van 17 mantelzorgers.
Timmermans, J.M.,(2003) <i>Mantelzorg; over de hulp van en aan mantelzorgers</i> . Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau	45	Motieven om te helpen.
Oudijk, D.; Boer, de A.; Woittiez, I; Timmermans, J.; Klerk, de M. (2010) <i>Bijlage Mantelzorg uit de doeken, verantwoording van de berekening van het aantal ernstig belaste mantelzorgers</i> . Den Haag: SCP.	1 t/m 4	Aantal ernstig belaste mantelzorgers in 2001 en 2008 Hoe is dit opgespoord, en hoe is deze belasting gemeten.

http://www.scp.nl/dsresource?objectid=24867&xwtype=pdf		
<p>Oudijk, D.; Boer, de A.; Woittiez, I; Timmermans, J.; Klerk, de M. (2010)<i>Mantelzorg uit de doeken</i>. Den Haag: SCP.</p> <p>http://www.scp.nl/dsresource?objectid=24990&type=org</p>	<p>Gehele document</p>	<p>De hoeveelheid mantelzorgers wordt hier aangegeven en word dit vergeleken met 2001</p> <p>Verder gaan ze in op het aantal mantelzorgers in 2008 naar zorgsituatie, dit houd in: de verdeling naar chronisch zieken, tijdelijke zieken, handicap enz.</p> <p>Ook is het aantal ernstig belaste mantelzorgers uit 2008 opgenomen.</p> <p>In het document word ook de mantelzorg vergeleken tussen 2001 en 2008.</p> <p>De sekse en leeftijd en etniciteit van mantelzorgers die langdurig en/of intensief hulp geven.</p> <p>Arbeidsdeelname van mantelzorgers die langdurig en/ of intensief hulp geven.</p> <p>Ook komt nog de sociale relatie van de mantelzorg aan bod.</p>
<p>Oudijk, D.; Boer, de A.; Woittiez, I; Timmermans, J.; Klerk, de M. (2010)<i>Mantelzorg uit de doeken</i>. Den Haag: SCP.</p> <p>Bijlage: Aanvullende gegevens over mantelzorgers naar provincie en mate van stedelijkheid, 2008</p>		<p>Gegevens over de mantelzorg per provincie.</p>

2. Hoe ziet de zorgsituatie bij de verzorgde eruit?

Uit het deskresearch is niet af te leiden hoe de zorgsituatie eruit ziet bij de verschillende mantelzorgers die thuis voor iemand zorgen. Om de situaties beter in beeld te krijgen zijn interviews en observaties nodig. Deze interviews en observaties worden momenteel uitgevoerd. Na analyse van de interviews en observaties verwachten we een beter beeld te hebben van de zorgsituatie bij de verzorgde.

3. Welke problemen ondervinden mantelzorgers?

3.1 Mantelzorgers en geld

Wanneer iemand mantelzorg gaat verlenen verandert er veel, de tijd moet anders ingedeeld worden en er komen een hoop taken bij. Dit zorgt ervoor dat er minder tijd is voor werk wat resulteert in minder inkomen. Mezzo heeft onderzocht wat de effecten zijn van mantelzorg op de financiële situatie van de mantelzorger. Zie tabel 4.

Rekening mantelzorgers	
Effecten van de mantelzorg	
1. Werk en mantelzorg	<p>€ Minder werken of stoppen met werken; minder of geen inkomsten</p> <p>€ Sociale verzekeringspositie onder druk</p> <p>€ Geen pensioenopbouw</p>
2. Belasting en mantelzorg	<p>€ Fiscale benadeling indien één van de twee partners niet kan werken door mantelzorg</p>
3. Sociale zekerheid en mantelzorg	<p>€ Sollicitatieplicht WW aangescherpt; mogelijke korting uitkering.</p> <p>€ WWB: indien ouders of kind voor elkaar zorgen en zij niet aan de strenge voorwaarden voor uitzondering huishoudinkomenstoets voldoen: zeer sterke inkomstdaling</p> <p>€ Aan scherping Wajong en Wsw: meer mensen in de WWB (daling inkomen)</p>
4. Persoongebonden budget (pgb)	<p>€ Groter beroep op mantelzorger</p> <p>€ Combinatie werk en mantelzorg soms lastig door ontbreken passende zorg in natura, waardoor</p>

	inkomensverlies.
5. Toename kosten	<p>€ Zorgvrager én mantelzorg: hogere premies, minder verstrekkingen uit basispakket, hoger eigen risico en meer eigen bijdragen, minder respijtzorg, IQ maatregel.</p> <p>€ In de WMO groter beroep op eigen verantwoordelijkheid en op mantelzorg. Maar mantelzorg kan geen direct beroep doen op compensatieplicht (meer kosten)</p>
6. Wonen en mantelzorg	<p>€ Bij extramuralisering groter beroep op mantelzorg</p> <p>€ Meer woningaanpassingen nodig (ook om mantelzorg vol te kunnen houden); steeds groter beroep op zorgvrager/mantelzorg om dat zelf te betalen</p>
7. Vergoedingsregeling beperkt	€ Verlaging zorgtoeslag: zorgtoeslag, WTCG , huurtoeslag, bijstandsgrens
8. Criteria mantelzorg aangescherpt	€ Strengere toegang AWBZ-voorziening. In wet- en regelgeving nog steeds als eis gesteld om beroep te kunnen doen op voorzieningen

Tabel 4 (bron: Rekening_inkomenseffecten__M; onderzoek vanuit Mezzo in september 2011)

Uit de tabel blijkt dat het grootste probleem is, dat er veel kosten zijn. Deze kosten liggen vooral bij de hulpmiddelen en de aanpassingen in en om het huis.

3.2 Mantelzorgers en werk

Veel werkgevers en werknemers zijn niet goed genoeg op de hoogte van de wetgeving rond mantelzorgers in combinatie met hun werk. Toch zijn er wat regels die toepasbaar zijn op mantelzorgers.

- **Calamiteitenverlof**

Wordt gebruikt bij acute situaties waarbij de werknemer direct moet reageren. Bij dit verlof wordt het salaris doorbetaald.

- **Kortdurend zorgverlof**

Kortdurend zorgverlof bestaat per jaar uit maximaal twee keer het aantal uren per week dat iemand werkt, met doorbetaling van tenminste 70% van het salaris. Dit verlof kan aan een stuk worden op genomen, of verspreid over een langere periode.

- **Langdurend zorgverlof**

Langdurend zorgverlof houdt in dat iemand twaalf weken per jaar maximaal de helft van het normale aantal uren per week mag opnemen. Dit kan aan een gesloten worden opgenomen of verspreid over een langere periode. De werknemer gaat dan deeltijd werken en ontvangt alleen loon over de gewerkte uren.

- **Deeltijd werken**

Het verzoek tot meer of minder werken mag door de werkgever afgewezen worden als de organisatie daardoor ernstig in de problemen komt. Deze regeling geldt niet voor bedrijven met minder dan 10 werknemers. Verder moeten werknemers voor het ingaan van het nieuwe aantal werkuren al minstens een jaar werkzaam zijn bij het bedrijf. (bron: Wet aanpassingen arbeidsduur)

- **Levensloopregeling**

Werknemers kunnen brutoloon sparen voor een periode van onbetaald verlof. Het onbetaald verlof kunnen zij aan mantelzorg besteden.

(bron: http://www.vsn.nl/wetrecht/regeling.php?regeling_id=16)

Bron	Pag.	Onderwerpen	link
Cumulatie inkomenseffecten mantelzorgers van MEZZO	1	Financiële problemen van mantelzorgers	www.mezzo.nl/php/bibliotheek/download.php?id=3469&bestand=Rekening_inkomenseffecten__M.pdf
VSN wet & recht mantelzorg 23 maart 2009		Wetgeving voor mantelzorgers m.b.t. werk	http://www.vsn.nl/wetrecht/regeling.php?regeling_id=16

4. Welke wensen en behoeften hebben mantelzorgers?

Mantelzorgers zijn er in alle soorten en maten, deze mantelzorgers hebben allemaal andere behoeftes. Elke situatie is anders en ook ieder mens reageert anders op een situatie. De behoeftes van mantelzorgers zijn grof in te delen in drie categorieën: *emotionele steun, praktische steun en materiële steun*. De praktische steun bestaat bijvoorbeeld uit hulpmiddelen, regelingen & voorzieningen. Bij materiële steun moet gedacht worden aan de financiële ondersteuning als bijvoorbeeld de AWBZ en ook het voorzien van de zorgvrager van hulpmiddelen zoals een rolstoel. Bij de emotionele steun gaat het vooral om een luisterend oor, aandacht en waardering. In Dit hoofdstuk komt een aantal producten en diensten aan bod voor mantelzorgers die inspelen op deze wensen en behoeften. [Bron: Bedaux, 1995]

4.1 Zorg-voor-jezelf-dagen (emotionele steun)

Zorg-voor-jezelf-dagen, ook wel respijtdagen genoemd, is een dag voor de mantelzorger. De mantelzorger geeft op deze dag de zorg voor de zorgvrager uit handen en gaat een dag voor zichzelf iets doen. Er zijn vele organisaties die zulke dagen organiseren. Dit kunnen weekendjes weg zijn of een dag een activiteit ondernemen. Doordat het georganiseerd wordt komen de mantelzorgers ook met elkaar in aanraking en kunnen ze hun ervaringen met elkaar delen. [Bron: Movisie, 2008]

Jaarlijks is er ook 'de dag van de mantelzorg', dit is een dag die nationaal gehouden wordt. Op deze dag worden mantelzorgers in heel Nederland in het zonnetje gezet. In buurthuizen worden leuke en informatieve dingen georganiseerd. Mantelzorgers kunnen zich hiervoor opgeven. [bron: www.mantelzorg.info]

4.2 Internet (praktische steun)

Steeds meer mantelzorgers zoeken hun ondersteuning op internet. Bijvoorbeeld het bijhouden van een blog, gebruik maken van social media als Twitter of via fora. Hier kan de mantelzorger verhalen delen en ook kunnen mantelzorgers in contact komen met elkaar. Ook een opkomende trend op gebied van internet, is een zorgnetwerk via internet. Bijvoorbeeld via <http://www.zorgsite.nl/> of <https://www.carenzorgt.nl/> Een mantelzorger kan op zo'n zorgsite een besloten netwerk maken. Door mensen uit te nodigen hiervoor kunnen zij lezen wat er op deze netwerksite staat. Hier kan bijvoorbeeld bij worden gehouden hoe het met de zorgvrager gaat, hoe het met de mantelzorger gaat, een schema voor de mantelzorg etc. Veel mantelzorgverenigingen zijn te vinden op internet, via de website is vaak veel informatie verkrijgbaar. Bijvoorbeeld wat er allemaal speelt in de politiek als het gaat om mantelzorg, wat er te doen is in het land op het gebied van mantelzorg, contactinformatie van een mantelzorg ondersteuningspunt, tips of verhalen van andere mantelzorgers. [Bron: Movisie, 2008]

Ook is er sinds kort iets nieuws op het gebied van mantelzorg in combinatie met internet. Het is een 'marktplaats' voor mantelzorg, hier kan hulp worden aangeboden en hulp worden gevraagd. [bron: caire.nu]

4.3 Onderwijs

Om jongeren beter op de hoogte te brengen van mantelzorg en wat het allemaal inhoudt zijn er verschillende projecten in het onderwijs over mantelzorg. Zo heeft Mezzo (Landelijke Vereniging voor Mantelzorg en Vrijwilligerszorg) een lespakket samengesteld voor groep 7/8 van de basisschool. Hierin worden de leerlingen voorgesteld aan Max: Max staat voor de maximale belasting die jongeren

met een ziek familielid kunnen dragen. De kinderen worden zo voorgesteld aan zorgen en jonge mantelzorgers kunnen zich herkennen in Max. Een ander project dat aandacht besteedt aan mantelzorg in het onderwijs is 'Zorgen voor een ander' in het voortgezet onderwijs in Zuid-Limburg. In dit project is het VMBO benaderd en is onderzocht of er onder mantelzorgers meer schooluitval is. Het doel van dit project is het ondersteunen van de jonge mantelzorgers, de school bewust maken van de situatie en een makkelijker contact tussen ondersteuning en de mantelzorgers. Ander voorlichtings materiaal is te vinden op:

http://www.mezzo.nl/jonge_mantelzorgers_voorlichtingsmateriaal. [Bron: Movisie, 2008]

4.4 Mantelzorgmakelaar (praktische steun)

Een mantelzorgmakelaar helpt werkende mantelzorgers bij regeltaken. Hierbij kan gedacht worden aan regelingen met de werkgever van de mantelzorgers m.b.t. flexibele werktijden of zorgverlof. Ook kan de mantelzorgmakelaar informatie opvragen bij instanties. Veel instanties zijn alleen tijdens kantooruren bereikbaar en daarmee dus lastig te bereiken voor werkende mantelzorgers. De mantelzorgmakelaar bemiddelt voor de mantelzorgers en verlicht zo de taken van de mantelzorgers. [Bron: Movisie, 2008]

4.5 Andere informatiebronnen

Er zijn vele flyers en brochures in omloop over mantelzorg. Deze informatiebronnen zijn vaak te vinden in bibliotheken, huisartsposten en digitale versies op internet. Via deze flyers en brochures kan belangrijke informatie worden gecommuniceerd met de mantelzorgers bijvoorbeeld over respijtzorg, tips hoe je om kan gaan met mantelzorg, wat moet je doen bij welke situatie en ook hoe je om kan gaan met overlijden. Op televisie wordt er soms ook aandacht besteed aan mantelzorg. Deze afleveringen

zijn veelal terug te vinden om nog eens te bekijken. Zo heeft bijvoorbeeld Het Klokhuis een aflevering over MS gemaakt, Hart in Actie over een jonge mantelzorgster, Jong over het zorgen voor een ouder en ook School-TV weekjournaal heeft een aflevering die in het teken staat van mantelzorgers. Deze programma's zijn vooral gericht op de jongere kijker, omdat men denkt dat dat de doelgroep is die moet worden ingelicht over wat mantelzorgers doen en wie ze zijn. Er zijn echter maar weinig programma's gericht op het inlichten van volwassenen, en dit terwijl ook onder die doelgroep veel onwetendheid is over mantelzorgers.[Bron: Movisie, 2008]

4.6 Samenvatting

Mantelzorgers hebben voornamelijk op sociaal vlak wensen en behoeften. Zo vinden de mantelzorgers het belangrijk om soms rust te hebben, dit uit zich in de zorg-voor-jezelf-dagen en respijtzorg. Verder hebben de mantelzorgers behoefte aan lotgenoten contact en een luisterend oor bijvoorbeeld via internet. Ook kan het internet helpen in de behoefte naar informatie, de mantelzorgers willen graag weten wat er aan de hand is met de zorgbehoevende en wat er speelt op het gebied van de mantelzorg. Verder is er een behoefte aan een helpende hand op organisatorisch gebied bij werkende mantelzorgers, hiervoor is er een mantelzorgmakelaar. De mantelzorgmakelaar kan helpen met onderhandelingen bij de werkgever, maar ook bij het maken van afspraken met instanties. Steeds meer wordt geprobeerd mantelzorg bespreekbaar en herkenbaar te maken door bijvoorbeeld inzet in het onderwijs en onderwerpen op televisie.

Bron	Pag.	Onderwerpen
Bedaux, T., Massaro, G. (1995) <i>Een passende mantel; mantelzorg voor oudere allochtonen in nederland</i> . Utrecht: Nederlands Centrum Buitenlanders.	10	Wensen en behoeften van allochtone mantelzorgers
Aanbod Jonge Mantelzorgers (september 2008) Utrecht: Movisie http://www.movisie.nl/smartsite.dws?id=120936	3-46	Inventarisatie Tools (hulpmiddelen) Mantelzorgers. Voornamelijk op persoonlijk sociaal vlak. Mantelzorgondersteuning.
www.mantelzorg.info		Dag van de mantelzorg

5. Welke wensen en behoeften hebben mantelzorgers ten aanzien van producten en technologie die beschikbaar zijn via de thuiszorgwinkel/uitleen/zorgverzekering?

Deze deel vraag is niet te beantwoorden na het doen van deskresearch. Voor een goed en duidelijk antwoord op deze vraag willen we de mening en ervaring van mantelzorgers weten. Daarom worden er momenteel interviews en observaties afgenomen bij mantelzorgers. Na analyse van deze interviews en observaties verwachten we een duidelijk beeld te hebben van de behoeften van mantelzorgers met betrekking tot techniek.

6. Met welke producten heeft de mantelzorger te maken tijdens de mantelzorg?

In de thuiszorg wordt veel gebruik gemaakt van ondersteunende of medische producten. Deze producten staan bij de mensen thuis en worden ook gebruikt als er geen professionele thuiszorghulp aanwezig is. Dit betekent dat de mantelzorgers gebruik maken van dezelfde producten. De meest voorkomende producten zijn aangekaart in het deskresearch over thuiszorg medewerkers en waar relevant worden tevens de complicaties/problemen genoemd.

Producten die mantelzorgers gebruiken buiten de producten die ook door de professionele thuiszorg worden gebruikt, zullen aan het licht komen na de interviews en observaties.

Samenvatting

De hulpmiddelen die door de mantelzorger gebruikt worden om het zorgen makkelijker te maken zijn dezelfde hulpmiddelen als die door de thuiszorg medewerkers gebruikt worden. Aan deze hulpmiddelen valt nog veel te verbeteren.

7. Wat kan bijdragen aan het verlichten en vereenvoudigen van de werkzaamheden van de mantelzorger?

Mantelzorgers doen heel goed werk, zonder de juiste technologische toepassingen wordt het ze echter niet makkelijker gemaakt. Het is daarom van groot belang dat de zorg altijd onderwerp blijft van verbetering en dat met behulp van nieuwe technologieën geprobeerd wordt de zorg zo up to date mogelijk te houden.

7.1 Technologieën

Een nieuwe trend in 'technologie in de zorg' is robotica. Dat wil in deze context bijvoorbeeld zeggen dat er een robot wordt ingezet om toezicht te houden op een zorg vragend persoon. Er wordt nog veel onderzoek gedaan naar de toepassingen van robotica in de zorg, maar er is al wel bekend dat er vele mogelijkheden zijn. Naast alle robotica die al in ziekenhuizen wordt toegepast is het ook mogelijk robotica in de thuisomgeving te gebruiken, dit zou de zelfstandigheid van de zorg behoevende vergroten en zo dus de zorgverlener werk uit handen nemen. Daarnaast wordt er zelfs over gesproken dat het gebruik van robotica het tekort aan zorgverleners gaat compenseren. [bron: <http://www.zorgrobotica.nl/?p=345>]

Robotica kan naast verzorgende taken binnen enkele jaren ook sociale taken van de verzorgenden overnemen. Zo houdt de robot in de gaten of er mensen gevallen zijn en wordt er zelfs gewerkt aan een robot met menselijke gezichtsuitdrukkingen. Wel verzekert Stefano Stramigioli, hoogleraar robotica aan de universiteit Twente, dat de robot niet de zorgverlener gaat veranderen, maar als een aanvulling op hun zorg gaat fungeren. [bron: http://degidsfm.vara.nl/Gast-van-de-dag-detailpagina.7591.0.html?&tx_ttnews%5Btt_news%5D=42950&cHash=cd06411e279e03d2ae44af46a060fe88]

7.2 Mantelzorgpas

De mantelzorgpas is een initiatief van Ellen Willemse van expertisecentrum familiecare in Tilburg. Het pasje heeft het formaat van een bankpasje en biedt plaats voor twee telefoon nummers. De mantelzorger moet de pas bij zich dragen in bijvoorbeeld de portemonnee. Wanneer de mantelzorger door een ongeval in het ziekenhuis terecht komt zullen de ziekenhuis medewerkers altijd in de portemonnee zoeken naar contact gegevens om de familie in te lichten, zij zullen dan ook de mantelzorgpas vinden en kunnen er dan rekening mee houden dat er een zorgbehoevend persoon is die opgevangen moet worden.

Samen met de mantelzorgpas ontvangt de mantelzorger ook een map met vragen, als deze vragen ingevuld zijn vormt dit het zorgdossier.

Belangrijk bij het hebben van een mantelzorgpas is:

- Dat er ook telefoon nummers op worden gezet
- Dat de bezitter de pas bij zich draagt

- Dat de mensen waarvan het telefoon nummer op de pas staat weten wat ze moeten doen in het geval dat ze gebeld worden.

De mantelzorgpas neemt namelijk een groot deel van de angst weg die mantelzorgers hebben wanneer ze de deur uit gaan zonder degene waar ze zorg voor dragen.

Zorgverzekeraar Univé onderzoekt of de zorgpas handig is voor haar klanten.

(bron: <http://www.zorgwelzijn.nl/web/Actueel/Nieuws/Mantelzorgpas-neemt-angst-weg.htm>)

Bron	Pag.	Onderwerpen	link
Peter, 25 December 2010, <i>Themabijeenkomst Zorgrobotica: meer autonomie voor patiënt en meer tijd voor zorgverlener</i>		Gebruik van robotica in de zorg	http://www.zorgrobotica.nl/?p=345
Alexandra Sweers, 7 april 2010, <i>mantelzorgpas neemt angst weg</i>		De mantelzorgpas	http://www.zorgwelzijn.nl/web/Actueel/Nieuws/Mantelzorgpas-neemt-angst-weg.htm

8. Hoe zal deze doelgroep mantelzorgers (kenmerken) veranderen in de aankomende 15 jaar?

Mantelzorg is van groot belang om de kwaliteit van de zorg in de toekomst op hetzelfde niveau te houden. Er zijn verschillende trends, ramingen en scenario's in de toekomst op het gebied van mantelzorg. In deze paragraaf een aantal van deze toekomstbeelden op een rij.

8.1 De toekomst van de mantelzorg

Er gaat veel veranderen in de toekomst op demografisch gebied. De bevolking verandert van samenstelling door vergrijzing, kleinere families etc. Dit alles heeft invloed op de mantelzorg.

Het Sociaal en Cultureel Planbureau heeft in 2009 een aantal verwachtingen geschetst:

- Het totaal aantal ontvangers van mantelzorg stijgt tot 2030 met 8%, terwijl het totaal aantal mantelzorgers in die periode toeneemt met 5%.
- 80% van de mantelzorgers (2,8 miljoen) zijn nu jonger dan 65 jaar. Dat aantal daalt tot 2030 met 9%, terwijl het aantal 65-plussers onder mantelzorgers toeneemt met maar liefst 60%.
- Ouderen gaan vaker dan nu voor hun partner zorgen, waardoor het aantal mantelzorgers met een geringe draagkracht en een zware draaglast zal toenemen, met meer kans op overbelasting.
- Wanneer vrouwen en mannen in de toekomst steeds meer fulltime gaan werken, zal het aantal mantelzorgers naar schatting 10% lager liggen dan in de huidige raming.

[Bron: SCP, 2009 in ZonMw, 2011]

Experts uit de zorg hebben hier nog een aantal toevoegingen aan gedaan:

[bron: interviews met professionele thuiszorg]

- Mensen moeten langer werken, hierdoor komt er minder tijd voor mantelzorg. Mantelzorg is moeilijk te combineren met een fulltime baan.
- Het aantal arbeidskrachten in de zorg neemt af, terwijl het aantal zorgvragers toe neemt.
- Steeds meer zorgvragers hebben langdurige zorg nodig, die ook vaak intensiever en complexer wordt.
- Familierelaties veranderen, waardoor mantelzorg minder vanzelfsprekend wordt. Ook worden de families kleiner, meer mensen zijn gescheiden of alleenstaand. Door deze ontwikkelingen zijn mantelzorgers minder vanzelfsprekend.
- Er wordt meer zelfredzaamheid verwacht van de mensen. Mensen moeten sneller naar huis uit het ziekenhuis of revalidatiecentrum. Mensen moeten

beter worden begeleid om dit op te kunnen vangen thuis, hiervoor moeten eerst de professionals beter geschoold worden.

- Er komen meer technische mogelijkheden in de zorg. Bijvoorbeeld zorg op afstand en medische apparatuur.
- Grenzen tussen mantelzorg en professionele zorg vervagen.
- Impact van beleidsmaatregelen in de AWBZ en invoering van de Wmo.

Bij de bovengenoemde trends komt een aantal knelpunten naar voren, zo zullen er bijvoorbeeld steeds meer mantelzorgers nodig zijn. Deze zullen moeten worden opgelost om de kwaliteit van de zorg en de mogelijkheid van mantelzorg te behouden. *[Bron: ZonMw, 2011]*

8.2 Social Media

Een trend die nu al zichtbaar is in de mantelzorg is het gebruik van social media door mantelzorgers, met name voor lotgenotencontact. Social media kunnen door mantelzorgers gebruikt worden om hun verhaal kwijt te kunnen, herkenning en erkenning te krijgen, informatie te zoeken, medemantelzorgers te ontmoeten en met anderen te discussiëren over belangrijke onderwerpen. Mantelzorgers zijn vooral actief op Hyves, Twitter en LinkedIn, maar Facebook is ook in opkomst. Volgens Social Media Monitor Zorg is ruim 75% van de zorgaanbieders, waaronder dus mantelzorgers, te vinden op social media. Hierdoor kan er meer communicatie komen tussen de mantelzorgers en zorginstanties. Via Twitter is veel informatie te vinden (bijvoorbeeld @persaldo95, hier is veel te vinden over de veranderingen in het PGB = patient gebonden budget). Op Hyves, Facebook en LinkedIn zijn er discussiegroepen. Vooral LinkedIn is een goede manier om in contact te komen met professionals uit de zorg en zo het oogpunt van de mantelzorger beter in beeld te brengen. Ook communicatie met andere naasten verbetert via social media: mensen lezen de verhalen en begrijpen de situatie van de mantelzorger beter. *[Bron: Mantelzorger Special, 2011/2012]*

8.3 Mantelzorg in de CAO

Mantelzorg combineren met werk is iets wat veel inspanning kost. Vooral een fulltime baan combineren met complexe mantelzorg vergt een goede planning. Toch is mantelzorg heel belangrijk, daarom wordt er steeds meer rekening gehouden door werkgevers met mantelzorgers. Steeds vaker worden belangrijke onderdelen over werk en mantelzorg in de Cao's opgenomen. Dit is een belangrijke trend die voort gezet moet worden. Bijvoorbeeld in het Cao-akkoord van gemeenten 2009-2011 staat vermeld dat de partijen het belangrijk vinden dat medewerkers werk en mantelzorg met elkaar kunnen combineren. Er wordt gestimuleerd om in gesprek te gaan met werknemer en werkgever om maatwerkafspraken te maken. Hierbij moet gedacht worden aan aanpassen van de werktijden, flexibiliteit in de werktijden en de mogelijkheid tot thuiswerken. Door dit goed te regelen wordt er steeds meer mogelijk om mantelzorg te verlenen en wordt de zorg ontlast. *[Bron: Mantelzorger Special, 2010/2011]*

8.4 Mantelzorg in de media

Omdat mantelzorg in de toekomst steeds meer nodig zal zijn is het zaak om mensen te informeren. Ten eerste over wat mantelzorg precies is, veel mensen hebben er weleens van gehoord, maar weten toch niet precies wat mantelzorg inhoudt. Dit tekort aan informatie kan onbegrip richting mantelzorgers veroorzaken. Er wordt momenteel al voor gezorgd dat werkgevers worden ingelicht over de taken en problemen die mantelzorgers tegen komen. Dit wordt gedaan omdat veel mantelzorgers met een baan problemen ondervinden bij het combineren van de mantelzorg met hun werk. Daarnaast is er een school educatie pakket over mantelzorg, dit heeft als doel dat kinderen worden ingelicht over mantelzorg, dat jonge mantelzorgers zichzelf herkennen en dat de kinderen uit de klas van een jonge mantelzorger begrip op gaan brengen voor de jonge mantelzorger.

Ten tweede is het een goede manier om mantelzorgers zelf te laten inzien dat ze mantelzorgers zijn, want veel mensen die mantelzorg verlenen weten zelf niet dat ze onder de noemer mantelzorger vallen. Wanneer ze weten dat ze mantelzorger zijn is de weg naar allerlei instanties die hulp kunnen bieden makkelijker te vinden.

[bron: werk en mantelzorg bijeenkomst, 22 maart 2012]

8.5 Samenvatting

Door het SCP zijn er een aantal trends geschetst voor de toekomst. In 2030 zal 8% meer vraag zijn naar mantelzorgers terwijl het aanbod maar met 5% toeneemt. Er zullen minder mantelzorgers van onder de 65 jaar zijn en meer 65+ mantelzorgers. Ouderen gaan vaker voor de partner zorgen, wat zorgt voor een stijging in mantelzorgers met een geringe draagkracht en een zware draaglast. Dit kan zorgen voor meer overbelasting. Daarnaast zal de raming 10% lager uitvallen als de vrouwen steeds meer fulltime gaan werken. Daarnaast zijn deze trends aangevuld door een aantal experts op het gebied van zorg. Ook hieruit komt naar voren dat er meer zorg nodig gaat zijn in de toekomst terwijl er minder zorg geboden gaat kunnen worden door zowel mantelzorgers als professionele zorgverleners. Een andere trend is het gebruik van social media, dit communicatiemiddel word steeds meer gebruikt door de mantelzorgers en dit zal alleen maar stijgen in de toekomst. Ook wordt er door werkgevers steeds meer rekening gehouden met mantelzorgers. Zo wordt het steeds vaker mogelijk om thuis te werken en om flexibele werktijden te hebben.

Bron	Pag.	Onderwerpen
Signalement Mantelzorg (September 2011) <i>Naar een gecoördineerd programma mantelzorg.</i> Den Haag: ZonMW. http://www.zonmw.nl/nl/	8-11	Trends in de toekomst, oplossingen voor de problemen in de toekomst.

De toekomst van de mantelzorg (Oktober 2009) Den Haag: Sociaal en cultureel planbureau. http://www.scp.nl/	9,35-61	Trends, ramingen en scenario's
Thema Trends in de thuiszorg. <i>Mantelzorg in de cao</i> . Mantelzorg Special 2010/2011.	5	Mantelzorg steeds vaker onderdeel van het cao. Bijvoorbeeld mogelijkheid tot flexibele werktijden en thuiswerken.
Thema Trends in de thuiszorg. <i>Social media: ook voor mantelzorgers</i> . Mantelzorg Special 2011/2012	18-19	http://issuu.com/demantelzorger/docs/de_mantelzorger_special_2011-2012/1 . Hoe social media mantelzorgers kan helpen.

9. Welke trends en oplossingen zijn te vinden in het buitenland?

9.1 Thuiszorg

Trends vanuit het buitenland spelen vooral in op de vergrijzing. Zo is er bijvoorbeeld het Amerikaanse Home instead senior care. Dit, van oorsprong Amerikaanse bedrijf heeft inmiddels vestigingen in 14 andere landen, waaronder Groot-Brittannië en Duitsland. Nederland is voor het bedrijf een interessante markt aan het worden omdat de Nederlandse overheid steeds meer richting de kant van zorg opgaat, waarbij de individuele wensen van de cliënt een grotere rol spelen.

9.2 Hulpmiddelen

De meeste hulpmiddelen uit het buitenland lijken sterk op de hulpmiddelen die in Nederland gebruikt worden. Dit komt natuurlijk omdat de problemen waar mensen met een beperking tegenaan lopen hetzelfde zijn. En wanneer voor hetzelfde probleem een oplossing moet worden gevonden is de kans aanwezig dat men op een gelijksoortige oplossing uitkomt. De hierna genoemde hulpmiddelen is een selectie van de hulpmiddelen die worden gebruikt in het buitenland.

De douchestoel

de douchestoel is een hulpmiddel voor mensen die niet lang kunnen staan, of onstabiel staan. Deze stoel wordt gebruikt zodat de mensen zich zittend kunnen douchen. Dit is minder inspannend voor de persoon en daarnaast ook veiliger omdat de kans op vallen verminderd wordt.

Voor de mantelzorgers zit het voordeel in het feit dat de zorgvrager kan zitten onder de douche. Dit is makkelijk voor de mantelzorgers, omdat deze dan niet de zorgvrager staande hoeft te houden en deze makkelijk

en rustig kan wassen.

[bron: <http://www.agingcare.com/Products/Home-Care-by-Moen-Premium-Shower-Chair-DN7100-140349.htm>]

De poststoel

Deze stoel wordt gebruikt wanneer de zorgvrager niet meer of moeilijk naar het toilet kan komen.

Deze stoel kan op elke willekeurige plek in het huis worden gezet. De bak onder de opening in de stoel kan makkelijk geleegd worden.

Wordt vaak gebruikt bij minder mobiele mensen.

Voordeel voor de mantelzorgers: de mantelzorgers

hoeft de zorgvrager niet meerdere keren per dag naar het toilet te begeleiden. In plaats daarvan hoeft hij/zij de zorgvrager alleen maar op de po-stoel te helpen.
[bron:<http://guardian.healthcaresupplypros.com/buy/guardian-personal-care/guardian-commodes/padded-drop-arm-commode>]

De loophulp

Loophulp ook wel rollator genoemd heb je in verschillende vormen. Met 3 wielen, maar ook met 4 wielen. De rollator biedt steun aan mensen die nog wel kunnen lopen, maar niet goed hun evenwicht kunnen bewaren.

Voordeel voor de mantelzorg is dat de zorgvrager zo lang mogelijk mobiel blijft en dus een zekere mate van zelfstandigheid behoudt.

[bron: <http://guardian.healthcaresupplypros.com/buy/guardian-walking-aids/guardian-walkers/guardian-rolling-walkers/envoy-380-3-wheel-walker>]

Looprek

Het looprek is ene loophulp voor mensen die wel zelfstandig kunnen staan, maar last hebben met hun evenwicht.

Evenals de loophulp is langere mobiliteit van de zorgvrager minder belastend voor de mantelzorg.

[bron:<http://guardian.healthcaresupplypros.com/buy/guardian-walking-aids/guardian-walkers/guardian-folding-walkers/easy-care-walkers>]

Tillift

Het kan fysiek erg belastend zijn voor de zorgverlener om de zorg cliënten handmatig te tillen of te verplaatsen. Tilliften zijn mechanische hulpmiddelen die worden gebruikt om fysiek beperkte mensen te verplaatsen, sommige liften zijn tegenwoordig elektrisch aangedreven.

Wanneer de zorgbehoevende volledig op wordt getild en niet zelf kan staan wordt de tillift passief genoemd. Deze kan verrijdbaar of niet verrijdbaar zijn. Deze kan gebruikt worden om de zorg cliënt vanuit het bed in de rolstoel te krijgen. De tildoek moet onder de cliënt door geplaatst worden. En vervolgens moet de doek aan de armen van de tillift vastgezet worden.

Indien de zorg cliënt wel op zijn/haar benen kan staan maar moeite heeft om in staande houding te komen wordt gebruik gemaakt van een actieve lift. In plaats van een tildoek wordt gebruik gemaakt van een tilband. Deze wordt achter de cliënt en onder de armen door geplaatst en vervolgens vastgemaakt aan de armen van de lift. De zorgverlener kantelt de arm en helpt hierbij de zorg cliënt overeind. Deze liften worden ook wel sta liften genomen.

Er kan dan gekozen worden voor een plafondtillift.

Deze is door het huis met rails aan het plafond bevestigd. De rails bevatten accu's die via netstroom uit een normaal stopcontact opgeladen kunnen worden.

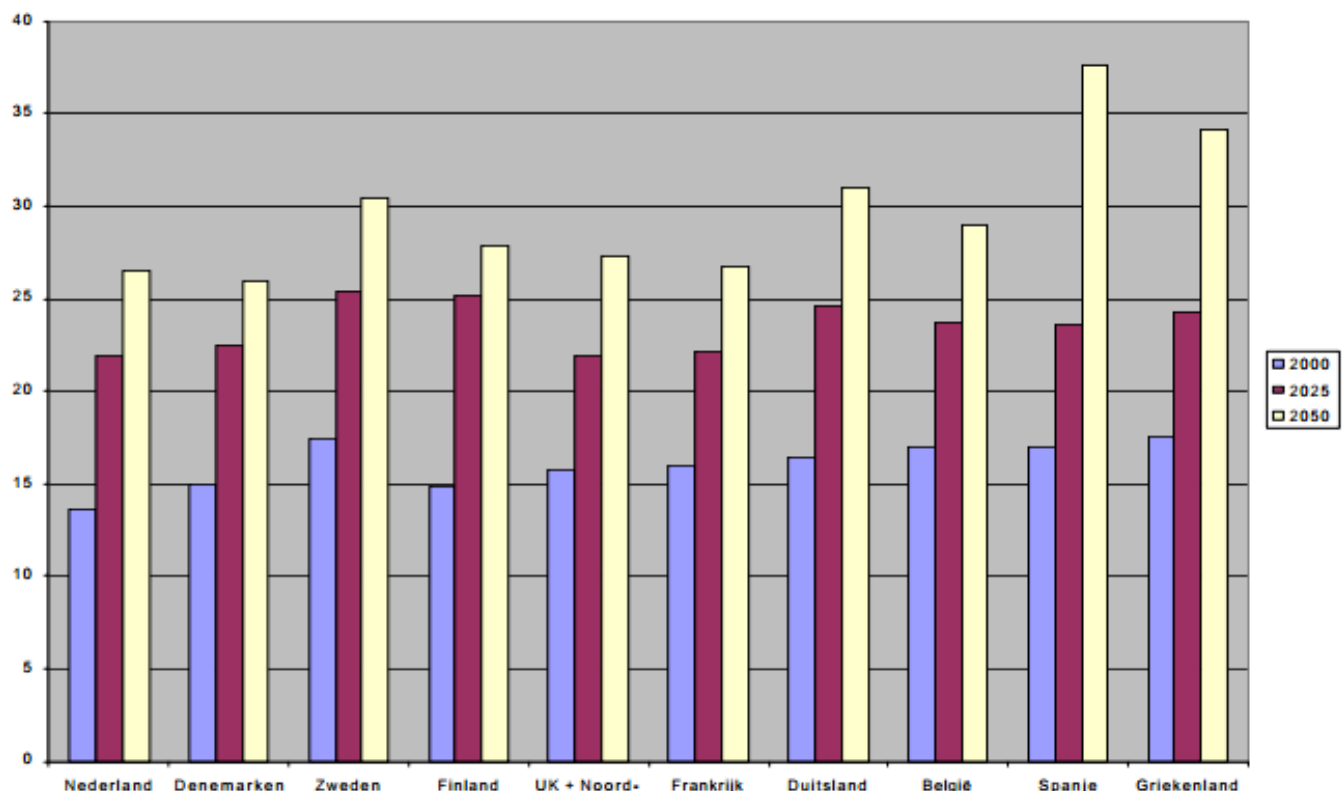
[bron: <http://www.spinlife.com/category.cfm?categoryID=108>]

Samenvattend: Zoals te zien is zijn de meeste hulpmiddelen in het buitenland ongeveer gelijk aan de in Nederland aangeboden hulpmiddelen.

9.3 Mantelzorg in Europese landen

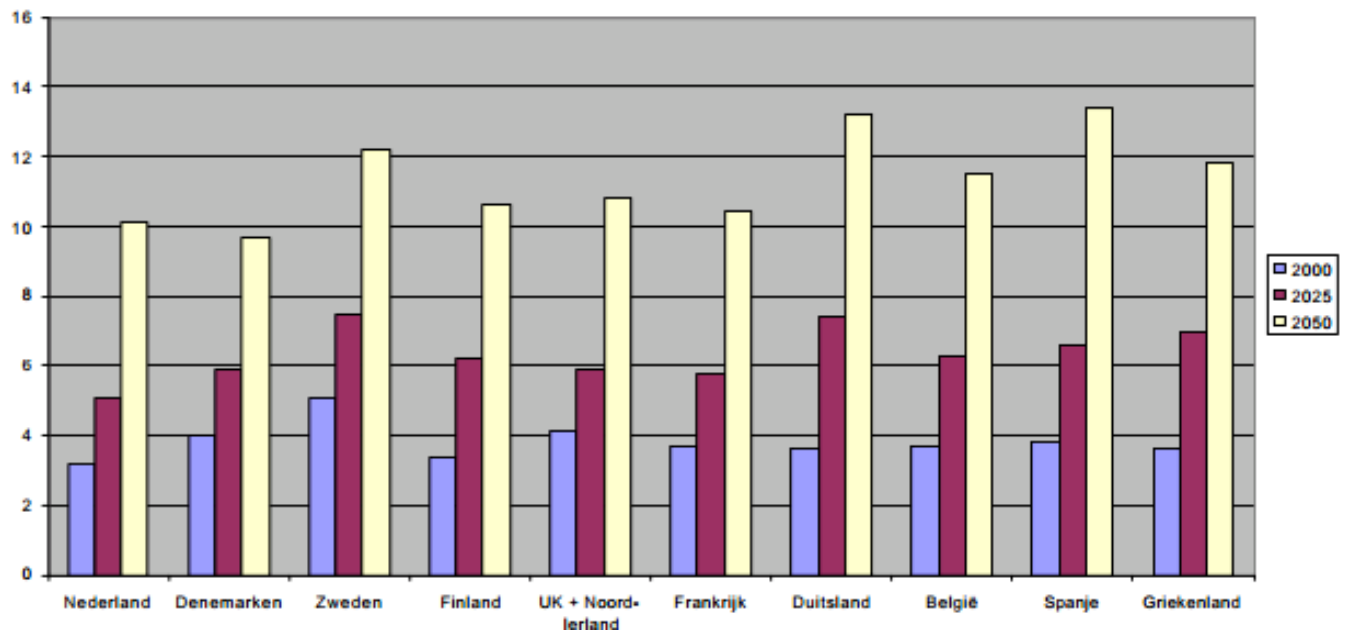
Om goed te kunnen vergelijken met Nederland is het handig om wat demografische gegevens te hebben van de verschillende Europese landen.

Percentage 65 plussers

[bron: SIGNALERINGSRAPPORT ZORG EN WELZIJN VOOR OUDEREN IN ANDERE EUROPESE LANDEN, door het College bouw ziekenhuisvoorzieningen d.d. 13 januari 2003]

Percentage 80 plussers

[bron: SIGNALERINGSRAPPORT ZORG EN WELZIJN VOOR OUDEREN IN ANDERE EUROPESE LANDEN, door het College bouw ziekenhuisvoorzieningen d.d. 13 januari 2003]

UK:

Mantelzorgers in de UK:

- zijn bijna 6 miljoen mantelzorgers. Dat is 1 op de tien mensen
- in de komende 30 jaar zal het aantal mantelzorgers toenemen met 3.4 miljoen mensen (60%)
- mantelzorgers besparen de regering tussen de 67 en de 87 miljard pond. Dat is tussen de 80 en de 105 miljard euro
- 42% van de mantelzorgers is mannelijk
- 1,23 miljoen mantelzorgers zorgt voor 50 uur of meer per week
- 1/3 van de mantelzorgers met een last van 50 uur of meer per week is 65+

Jonge mantelzorgers in de UK:

- Er zijn 175.000 jonge mantelzorgers in GB waarvan 13.000 50 uur of meer zorg leveren per week.
- 50.000 kinderen en jongeren dragen de zorg voor iemand met een mentaal probleem.
- 68% van de jonge mantelzorgers worden op school gepest

Mantelzorgers en werk

- 1/8 van de mensen met werk is een mantelzorger
- Mantelzorg zorgt voor 26% van de economische inactiviteit in de UK, dit is in Duitsland 19% en in Nederland 18%
- Gemiddeld gaan mantelzorgers 8 jaar eerder met pensioen
- 1 op de 5 mantelzorgers stopt met werken om te zorgen

Mantelzorg en voordelen

- 3 van de 4 mantelzorgers ondervinden alleen maar nadelen van het zorgen

- ± 500.000 mantelzorgers krijgen een mantelzorg vergoeding
- Uit onderzoek is gebleken dat 9% van de mantelzorgers de mantelzorg vergoeding tussen de 3 en 5 jaar niet hebben gehad. 10% heeft het tussen de 5 en 10 jaar niet gehad.
- 49% van de ondervraagde zegt dat het niet krijgen van deze vergoeding hun gezondheid beïnvloed heeft, 20% zegt dat ze het financieel moeilijk hadden en 20% zegt schulden te hebben

Mantelzorgers en gezondheid

- Meer dan 80% van de mantelzorgers zegt dat de zorgtaken hun gezondheid heeft beschadigd
- 33% van de lokale autoriteiten biedt service aan, ana minder dan 6% van de mantelzorgers in de buurt.

Mantelzorgers er tussen uit

- 11% van de mantelzorgers zegt niemand te hebben om op terug te vallen
- 42% van de mantelzorgers heeft nooit een pauze gehad in de zorgtaken sinds de zorgtaak begon
- 4% zegt wel eens een zorg vrij moment te hebben, maar is dan wel thuis
- 8% zegt wel eens een zorg vrij moment te hebben buiten huis

Mantelzorgers in Engeland, Schotland, Wales en Noord-Ierland

- 5 miljoen mensen zijn mantelzorger
- 1 miljoen mensen zorgt 50 uur per week of meer
- 145.000 van de 5 miljoen zijn kinderen

Scotland

- Er zijn 657,000 mantelzorgers in Schotland.
- 115,674 zorgen 50 of meer uur per week.
- 16,701 van de mantelzorgers in Schotland zijn jonge mantelzorgers

Wales

- 340,745 mensen zijn mantelzorger
- 89,604 zorgen 50 uur per week of meer
- 7,000 van de mantelzorgers in Wales zijn kinderen

Northern Ireland

- 185,066 is mantelzorger
- 46,659 zorgen 50 uur per week of meer

[bron: <http://www.carers.org/key-facts-about-carers>]

Italië

In verhouding met andere landen heeft Italië het hoogste percentage inwoners van 65 jaar of ouder.

78% van de vrouwen heeft de zorg over een familielid.

De italiaanse regering moedigt mantelzorg aan, in italie gaat het vooral om zorg voor oudere. Ze hebben de volgende tegemoetkomingen:

- Professionele hulp aan huis

- Support service
- Service vouchers
- Dag opvang centra
- Vakantie opvang

Zweden

Het uitgangspunt wat betreft zorg in Zweden is: “De staat zorgt voor de burger, van de wieg tot het graf.” De overheid kan dit echter niet helemaal alleen af en daarom heeft de mantelzorger een cruciale rol.

Inmiddels is ruim 17 procent van de Zweedse bevolking (9 miljoen mensen) ouder dan 65, en een aanzienlijk deel daarvan is ouder dan 80. De meeste ouderen blijven zo lang mogelijk thuis wonen. Want, zo is het idee, daar krijgen ze zorg van de thuiszorg en hun familie. Pas als het echt niet mee gaat wordt gekeken naar een andere oplossing.

De beleidsmakers zijn zich het er tegenwoordig zeer van bewust dat ook aan mantelzorg een grens zit. Ze houden in hun beleid rekening met de hoeveelheid belasting die een mantelzorger aan kan. Een oplossing om de mantelzorgers even op adem te laten komen is de mogelijkheid om zieke familieleden voor korte tijd te laten verblijven in een opvang. Daarnaast is het mogelijk tot dag opvang.

[bron: *Ouderen in Zweden / Onafhankelijk tot de dood erop volgt*]

Denemarken

In Denemarken is een groot netwerk van professionele zorg. De mantelzorgers hebben hier dan ook voornamelijk een aanvullende taak. Mantelzorg kreeg in Denemarken altijd weinig aandacht, maar de laatste jaren is dat veranderd. De aandacht naar mantelzorgers gaat nog wel vooral uit naar echtgenoten die zorgen voor een partner met dementie of een andere geestelijke ziekte.

in Denemarken is geen financiële tegemoetkoming voor mantelzorger

Finland

Vanuit de historie van Finland is de rol van familie erg belangrijk. De omgeving van een zorgvragend persoon wordt aangemoedigd om te helpen met de zorg. Sinds 1993 is het voor mantelzorger mogelijk een toelage te krijgen.

12% van de ouderen in Finland ontvangt alleen hulp van familie, Dit komt omdat veel Finnen vinden dat de verantwoordelijkheid van de zorg voor ouderen bij de familie ligt.

Oekraïne

Mensen in de pensioen gerechtigde leeftijd vertrouwen wat zorg betreft op echtgenoten, familieleden en gemeenschapscentra.

10% van de mensen die meededen aan het onderzoek (in totaal 8574 mensen) heeft een overeenkomst met degene die voor hem/haar zorgt dat ze hun eigendommen erven in ruil voor het geven van zorg.

9.4 Mantelzorg in niet Europese landen

Amerika

Onderzoek uit 2007 wijst uit dat:

- 60% van de mantelzorgers het erg bevredigend vinden om zorg te verlenen
- 54% van de mantelzorgers vinden dat de band met de zorgvrager verbeterd is tijdens het zorg verlenen
- 10 % zegt dat de relatie verslechterd is
- De sociale activiteit van de mantelzorger verminderd
- 68,7% van de mantelzorgers vinden de taken die bij mantelzorg komen kijken leuk om te doen
- $\frac{3}{4}$ van de mantelzorgers is vrouwelijk, daarvan is $\frac{3}{4}$ tussen de 35 en de 59 jaar

In 2009 geven meer dan 61,6 miljoen mensen geven onbetaalde zorg, zij besparen de overheid 450 miljard dollar, dat is 339,8 miljard euro.

1,4 miljoen kinderen tussen de 8 en de 18 geven zorg aan een familielid, 72% zorgen voor een ouder of grootouder. Ze zijn bijna nooit de enige zorgdrager.

30% van de mantelzorgers zorgen voor ouderen en zijn zelf 65 jaar of ouder, 15% zijn tussen de 45 en de 54.

Australië

Volgens een onderzoek uit 2001 over de gezondheid en het welzijn van mantelzorgers is gebleken dat mantelzorgers de Australische overheid per jaar 30 miljard dollar besparen, dat is 23,5 miljard euro. Uit datzelfde onderzoek blijkt dat er meer dan 300000 jonge mantelzorgers zijn, hierbij wordt jong gedefinieerd als 25 jaar of jonger.

Speciaal voor de jonge mantelzorgers hebben ze in Australië The Australian National Young Carers Action Board (ANYCAT). Dit bestaat uit jonge mantelzorgers, die het opnemen voor andere jonge mantelzorgers.

China

Uit onderzoek in 2011 blijkt dat 13,7 % van de gehele Chinese bevolking 60 jaar of ouder is, dit zijn 184,99 miljoen mensen. Dit is 0.47% meer dan in 2010.

In China is geen georganiseerde zorgvoorziening, dit heeft als gevolg dat de familie het grootste deel van de zorg op zich neemt.

Met een steeds ouder wordende bevolking is er steeds meer vraag naar zorg. Uit onderzoek is gebleken dat onder mantelzorgers veel depressiviteit voorkomt.

Samenvatting

Nederland is wat mantelzorg betreft goed georganiseerd. Er zijn wetgevingen die regels te opzichte van de werkgevers vast leggen en er is mogelijkheid tot een tegemoetkoming om de kosten die het mantelzorgen met zich mee brengt te drukken. Daarnaast is er de professionele thuiszorg die, wanneer nodig, de mantelzorger ontlast.

Het is in Nederland echter nog niet vanzelfsprekend dat de familie/naasten, van iemand die zorg nodig heeft, mantelzorg verlenen. Hierin zouden we een voorbeeld kunnen nemen aan bijvoorbeeld Italië, waar het heel normaal is dat de zorg voor ouderen door hun kinderen wordt opgevangen.

Bron	Pag.	Onderwerpen	Link
Peter Vogt <i>take care of loved ones or yourself with the FMLA</i>		Amerikaanse wetgeving m.b.t. mantelzorgers	http://career-advice.monster.com/salary-benefits/benefits-information/family-and-medical-leave-act-benefit/article.aspx
Caring today		Onderzoek naar Amerikaanse mantelzorgers	http://www.caringtoday.com/press-releases/national-survey-of-caregivers
<i>Key facts about carers</i>		Cijfers in UK over mantelzorgers	http://www.carers.org/key-facts-about-carers
The Hon. Roberto Maroni 8th-12th April 2002		Informatie over mantelzorgers in Italië	http://www.un.org/swaa2002/coverage/italyE.htm
Lipsitz, L.A. (2005) <i>The Elderly People of Post-Soviet Ukraine: Medical, Social, and Economic Challenges. Journal Of The American Geriatrics Society,</i>		Informatie over populatie Oekraïne.	
Bezru, V., & Foigt, N (2002) <i>Political, social and economic crises and living arrangements of older persons: the case of Ukraine. New York: UN Population Division.</i>		Zorg in Oekraïne	
Australian Bureau of		Informatie Australië	http://www.abs.gov.a

Statistics			u/
National bureau of statistics of China		Informatie over China	http://www.stats.gov.cn/english/
Xinhua 24 augustus 2011, <i>China lacks enough elderly care facilities</i>		Thuiszorg China	http://www.chinadaily.com.cn/china/2011-08/24/content_13184532.htm
Henriette Lakmaker (27-07-'06), <i>Ouderen in Zweden / Onafhankelijk tot de dood erop volgt</i>		Mantelzorg in Zweden	http://www.trouw.nl/tr/nl/4324/nieuws/article/detail/1510175/2006/07/27/Ouderen-in-Zweden-Onafhankelijk-tot-de-dood-erop-volgt.dhtml
door het College bouw ziekenhuisvoorzieningen, (13 januari 2003) SIGNALERINGSRAPPORT ZORG EN WELZIJN VOOR OUDEREN IN ANDERE EUROPESE LANDEN		Mantelzorg in Europese landen	http://www.bouwcollege.nl/Pdf/CBZ%20Website/Publicaties/Uitvoeringstoetsen/Verpleeghuizen/ut546.pdf

10. Is de doelgroep te vatten in een aantal kenmerkende persona's?

Persona's zijn te vormen na analyse van de observaties en de interviews.

11. Welke geldstromen & wetten zijn er met betrekking tot mantelzorg?

11.1 Mantelzorg en geld

WMO: Wet maatschappelijke ondersteuning

Sinds de invoering van deze wet zijn gemeenten verplicht om een beleid te maken over de ondersteuning van mantelzorgers.

In deze wet staat onder anderen dat ter waardering van zijn/haar werk de overheid een uitkering toekent aan mantelzorgers. (Bron: <http://wetten.overheid.nl>)

AWBZ: Algemene wet bijzondere ziektekosten

De AWBZ dekt kosten die niet onder de zorgverzekering vallen.

Om in aanmerking te komen voor de dingen die AWBZ aanbiedt moet eerst door het centrum indicatiestelling (CIZ) worden vastgesteld of er recht is op zorg. Een van de zorg categorieën die via AWBZ te regelen zijn is het verblijf van de zieke persoon in een zorginstelling, al dan niet voor langere tijd, zodat de mantelzorger wordt ontlast.

Wtcg: tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten

Leven met een chronische ziekte of een handicap brengt vaak extra kosten met zich mee, hierbij biedt Wtcg ondersteuning. Om in aanmerking te komen voor de algemene tegemoet komen moet aan een paar voorwaarden voldaan worden. Men moet verzekerd zijn in Nederland, vervolgens wordt gekeken naar gegevens over het zorggebruik, omdat veel zorggebruik de meerkosten die gemaakt worden verhogen.

(bron: <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/tegemoetkoming-chronisch-zieken-en-gehandicapten-wtcg>)

Op dit moment wordt er vanuit verschillende ministeries aan diverse wet- en regelgeving gewerkt die zorgt voor deze stapeling van extra financiële belasting. Mezzo constateert dat mantelzorgers alleen kunnen blijven doen wat noodzakelijk is wanneer de verschillende ministeries deze wet- en regelgeving op elkaar afstemmen en de mantelzorger daarin een volwaardige positie krijgt. (bron: <http://www.mantelzorgwijzer.nl>)

Mantelzorgcompliment:

Het mantelzorgcompliment is het bedrag van €200,- euro per jaar dat de overheid uitkeert aan mantelzorgers die iemand langdurig en intensief verzorgen. Het gaat hierbij over mantelzorgers die zorg verlenen waar anders professionele hulp voor nodig zou zijn. Het mantelzorgcompliment is een blijk van waardering vanuit de overheid. Ook voor het ontvangen van het mantelzorgcompliment zijn verschillende eisen: zo moet de zorgvrager een indicatie hebben voor AWBZ-zorg aan huis, deze indicatie moet gelden voor 53 weken. De indicatie moet op of na 1 augustus 2009 zijn afgegeven. Het mantelzorgcompliment telt niet mee met het inkomen van de

mantelzorgers en er hoeft geen belasting over betaald te worden.
Een mantelzorger kan door de zorgvrager zelf worden voorgedragen.

PGB of ZiN:

PGB staat voor patiënt gebonden budget, dit houdt in dat na het stellen van een indicatie de patiënt een bepaald bedrag krijgt, afhankelijk van de indicatie, die hij/zij zelf mag besteden aan zorg. Hierdoor kan men zelf de hulp kiezen die nodig is en zelf bepalen welke zorginstanties hij/zij het fijnst vindt. Dit geeft veel vrijheid, een nadeel is echter dat de administratie door de zorgvrager of de mantelzorger zelf moet worden bijgehouden, ook moeten ze zelf de verantwoording naar het zorgkantoor regelen en bij ziekte van moet ook zelf vervanging worden geregeld. Van het PGB kan eventueel ook de mantelzorger betaald worden, mits deze zorg verleend waar het PGB voor bedoeld is.

ZiN staat voor zorg in natura. Dit houdt in, dat de zorgvrager afhankelijk is van de zorginstelling die de hulp verleent. De zorgvrager heeft weinig invloed op wie er wanneer zorg komt verlenen. Een voordeel is dat de administratie en vervanging bij ziekte door de zorginstelling worden geregeld.

Het is ook mogelijk om PGB en ZiN te combineren.

Mantelzorgpas:

De mantelzorgpas biedt mantelzorgers een steuntje in de rug. Met deze pas kan de mantelzorger korting krijgen op verschillende diensten en arrangementen, zo krijgen ze korting op bijvoorbeeld een bioscoop- en theaterbezoek, bij wellness-/sportcentra en restaurants. Veel culturele instellingen en organisaties werken hieraan belangeloos mee. Dit initiatief is bedacht om de mantelzorgers te bedanken voor al hun zorgtaken.

11.2 Welke zorg valt waaronder?

AWBZ-zorgfuncties:

- Persoonlijke verzorging
- Verpleging
- Begeleiding
- Behandeling
- Verblijf

WMO-voorzieningen

- Rolstoelen
- Individuele vervoersvoorzieningen
- Hulp bij het huishouden
- Woonvoorzieningen

(bron: <http://www.welzijnlaarbeek.nl/docs/mnieuws7.pdf>)

12. Bestaande (ontwerp)tools voor de doelgroep mantelzorgers

12.1 Mantelscan

De mantelscan is een hulpmiddel dat ontworpen is om een beter inzicht te krijgen in het zorgnetwerk rondom een zorg behoevende persoon. Door gebruik van de mantelscan kan duidelijk en snel in kaart gebracht worden wie er onderdeel zijn van het zorgnetwerk van de betreffende persoon en hoe ze hun bijdrage leveren. Ook worden zowel de risico's als de kracht van het netwerk geanalyseerd, hierdoor kunnen knelpunten worden opgelost en krachtbronnen worden versterkt. Verder kan gekeken worden naar wat de draagkracht en de draaglast van het netwerk is. Alle onderdelen van de mantelscan samen zijn een goed hulpmiddel om alle informatie over het zorgnetwerk van een persoon overzichtelijk te houden. Dit hulpmiddel wordt vooral gebruikt door de professionele thuiszorg om de mantelzorger beter in kaart te brengen, maar het is eventueel ook een mogelijk hulpmiddel voor ontwerpers.

De mantelscan is opgedeeld in 5 stappen:

Stap 1 - kennismaking met de familie: het genogram maken

Stap 2 - de aard van de zorgvraag

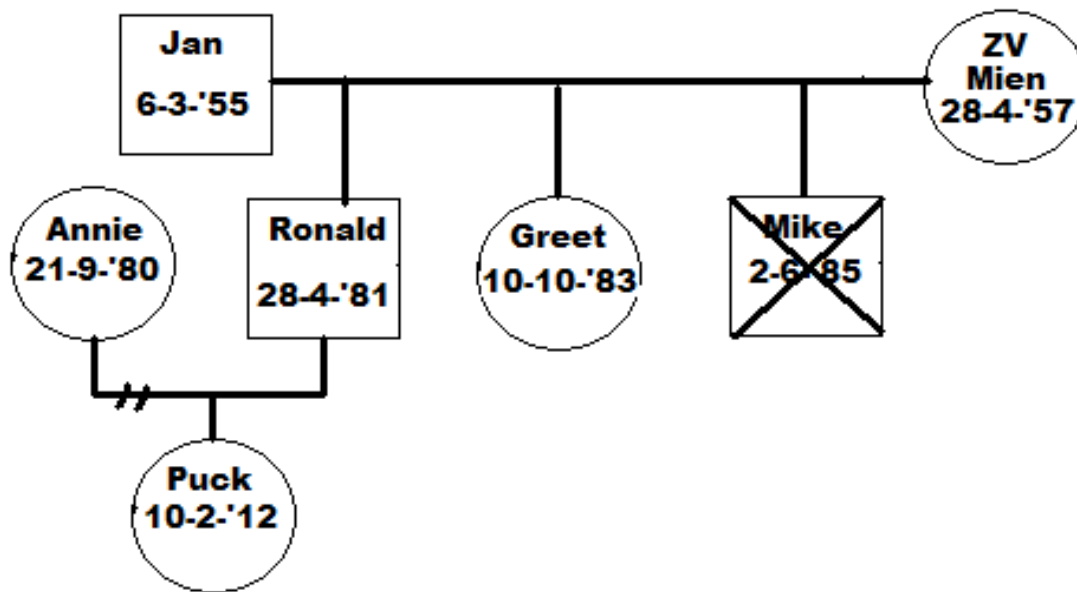
Stap 3 - de mantelzorger

Stap 4 - het zorgnetwerk in kaart: een ecomap maken

Stap 5 - conclusie en advies

Stap 1: het genogram

Voor stap 1 wordt de genogram ingevuld. De genogram heeft als doel de familie in kaart te brengen. Hierbij worden persoonsgegevens genoteerd, zoals naam, leeftijd en relaties. Het is de bedoeling dat de genogram zo feitelijk mogelijk wordt gehouden.

Stap 2: de aard van de zorgvraag

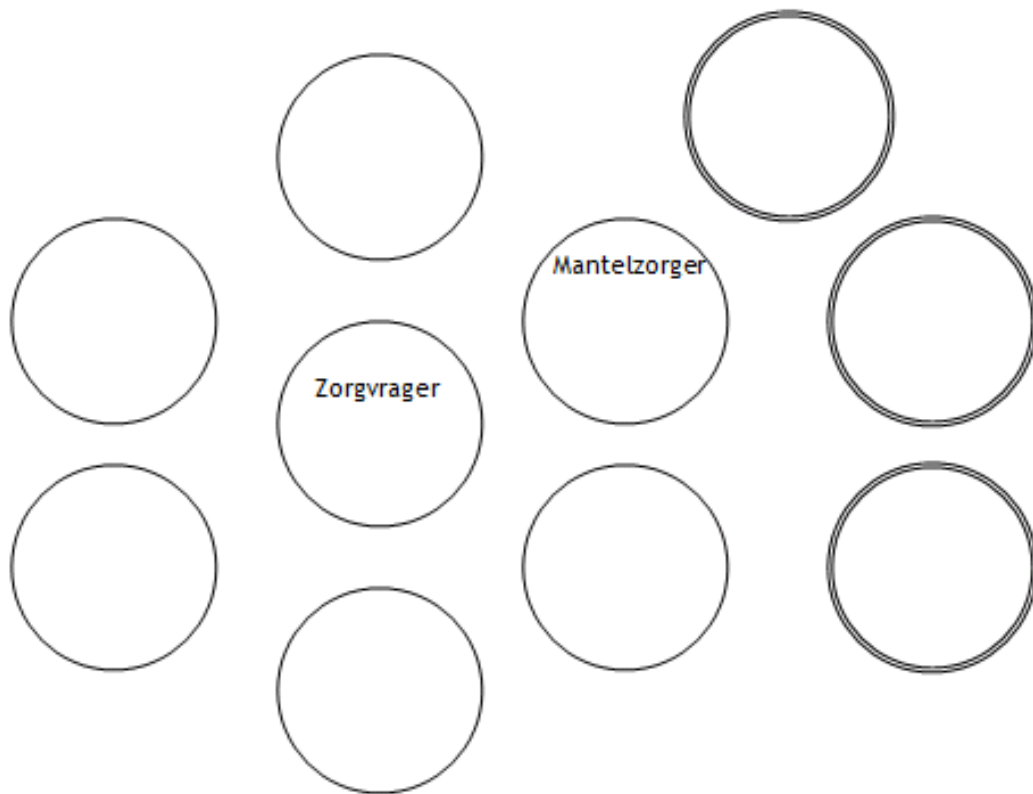
Bij stap 2 word een aantal vragen beantwoord. De vragen zijn erop gericht om zo goed mogelijk in beeld te brengen wat de aard van de zorgvraag is. Hier wordt gekeken hoe belastend de zorg is voor de mantelzorg.

Stap 3: de mantelzorg

Bij stap 3 van de mantelscan staat één mantelzorg centraal. Deze mantelzorg geeft zelf de intensiteit van het mantelzorgen een cijfer, zo krijgt men een beeld van hoe de mantelzorg het zorgen ervaart. Het cijfer dat de mantelzorg het mantelzorg-zijn geeft kan de aanleiding zijn tot vragen of adviezen. Ook krijgt de mantelzorg een aantal vragen over zijn/haar eigen leven en hoe de mantelzorg zijn/haar leven heeft beïnvloed.

Stap 4: de ecomap

Zoals in de genogram de familie centraal staat, staat in de ecomap het sociale netwerk centraal. Het schema biedt in het midden plaats voor de zorgvrager, daar omheen komen de mensen uit het zorgnetwerk. Het zorgnetwerk kan bestaan uit familie, maar ook uit vrijwilligers, vrienden, collega's en professionele hulpverleners. Als er een categorie niet in de ecomap naar voren komt kan dit aanleiding zijn om vragen te stellen over waarom ze ontbreken. Er wordt gevraagd naar irritaties en de flexibiliteit van het netwerk wordt gepeild Ook wordt gekeken wie wat doet in het netwerk en welke competenties iedereen heeft.

Stap 5: conclusie en advies.

Door de voorgaande stappen is er veel informatie naar boven gekomen. Dit geeft de afnemer van de mantelscan de mogelijkheid om gericht advies te geven nu de knelpunten bekend zijn. Ook kunnen hulpmiddelen en diensten geopperd worden.

Bron	Pag.	Onderwerpen	Link
Expertise centrum mantelzorg		De mantelscan	http://www.expertisecentrummantelzorg.nl/Site_EM/docs/pdf/Mantelscan.pdf
Expertise centrum mantelzorg		De handreiking mantelscan	http://www.expertisecentrummantelzorg.nl/Site_EM/docs/pdf/handreiking%20mantelscan-web.pdf